

Павловська А.І.

студентка 2-го курсу

Київського національного торговельно-економічного університету

Науковий керівник: Шведова Г.Л.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри правового

забезпечення безпеки бізнесу

Київський національний торговельно-економічний університет

Місто Київ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЗА КК УКРАЇНИ

Незважаючи на стрімкий розвиток нашого суспільства, проблема домашнього насилля досі залишається актуальною та вартою додаткової уваги з боку громадськості й держави. Довгий час саме існування цього явища активно заперечувалося та ігнорувалося, не кажучи вже про кваліфікацію його як кримінального правопорушення чи притягнення кривдників до якоїсь відповідальності. Жертвою може стати будь-хто, хоча найбільше від домашнього насильства страждають жінки. Наразі ситуація погіршилася через карантин. Тривала вимушена ізоляція спричиняє постійні неминучі контакти осіб, які проживають спільно, на додачу люди знаходяться в стресі через загострену ситуацію у світі, погіршується стан психіки, що може спричинити агресивну поведінку й одночасно збільшувати кількість випадків домашнього насилля.

Домашнє насильство – це умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [1, с.126].

Із-поміж усіх міжнародно-правових актів, які регулюють дане питання, найважливіше місце посідає Конвенція Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська Конвенція), адже це перший нормативний акт, який закликає держав-учасниць до

криміналізації всіх форм правопорушень, які в ньому розглядаються, у тому числі й домашнього насилля [3]. Однією з учасниць-підписанток цієї Конвенції 7-го листопада 2011 року стала й Україна. Хоча даний документ у нас досі не є ратифікованим, у 2017 році був прийнятий закон «Про запобігання та протидію домашньому насиллю» (набрав чинності 11.01.2019) [2]. Разом із ним були внесені зміни до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів [4], унаслідок яких і з'явилася стаття 126-1 КК. До цього моменту передбачалася лише адміністративна відповідальність (стаття КУпАП 173-2) за дане правопорушення у вигляді штрафу від 10 до 20 неоподаткованих мінімумів доходів громадян або громадських робіт на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб, за повторне порушення – штраф від двадцяти до сорока неоподаткованих мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб [5].

Даний підхід не є ефективним, адже, по-перше, таке покарання є зовсім незначним, а по-друге, наявність майнового характеру відповідальності може заподіяти додаткову шкоду потерпілій особі, яка потенційно перебуває у стані майнової залежності від суб'єкта правопорушення [6, с. 80].

У новій нормі, зазначеній у КК, ця частина санкції вилучена, натомість маємо покарання у вигляді громадських робіт на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арешт на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до п'яти років, або позбавлення волі на строк до двох років. Крім того, додаткові ознаки діяння, наприклад погроза вбивством чи знищення майна, вимагають додаткової кваліфікації за іншими статтями кодексу [6, с. 73]. При цьому до статті 153 як обставину, що обтяжує покарання, було додано перебування винного у сімейних або близьких відносинах із жертвою [1].

Позитивною тенденцією, яка також прийшла до нас зі Стамбульської Конвенції, є введення обмежувальних заходів, які можуть бути застосовані до осіб, які вчинили домашнє насильство. Це заборона перебувати в місці спільного проживання з постраждалою особою, обмеження спілкування з дитиною у разі, якщо домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутності; заборона наближатися на визначену відстань до місця, де постраждала особа може постійно чи тимчасово

проживати чи систематично перебувати з різних причин заборона листування, телефонних переговорів і останнє, але не менш важливе – направлення для проходження програми для кривдників або пробаційної програми[1, ст.91-1] На мою думку, використання хоча б одного з них є доцільним у всіх випадках домашнього насильства, особливо так звані корекційні програми, які є основним елементом у запобіганні вчинення повторних правопорушень у цій сфері. І хоча їх реалізація в нашій країні поки що знаходиться на стадії розробки та тестування, це вже неабиякий прогрес.

З усього вищезазначеного можна зробити висновок про, те, що наша держава здійснила великий крок уперед у протидії та боротьбі з домашнім насильством, та попри це залишається низка питань, які досі потребують вирішення, такі як ратифікація Стамбульської Конвенції та максимально продуктивне введення її норм та приписів у дію.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України // редакція від 16.09.2021; URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3411>
2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами// Офіційний переклад.
4. Закон України«Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06.12.2017 № 2227-VIII; URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення// редакція від 07.01.2018; URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/ed20180107#n1867>
6. Дудоров О.О., Хавренюк М.І.Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу)/ за ред. М.І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2019. – 288 с.